

ประสิทธิภาพการดำเนินธุรกิจประกันวินาศภัยของไทย

Efficiency of Thailand's Non-Life Insurance

นิชมณ วังประวดี^{1*} และ ถวิล นิลใบ²

^{1,2}คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

*ผู้รับผิดชอบบทความ

Nichamol Vingpravat^{1*} and Tawin Nillbai²

Email: nichamol2700@gmail.com¹, tawin@ru.ac.th²

^{1,2}Faculty of Economics, Ramkhamhaeng University, Thailand

*Corresponding author

Received: September 28, 2020 / Revised: March 30, 2021 / Accepted: March 30, 2021

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ ได้แก่ ศึกษาโครงสร้างตลาดประกันวินาศภัยของไทย และวัดประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัทประกันวินาศภัยของไทย การศึกษาใช้วิธีพรรณนาและสร้างดัชนีวัดการกระจุกตัวเพื่อวิเคราะห์โครงสร้างตลาดประกันวินาศภัยของไทย และใช้วิธี DEA เพื่อวัดประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัทประกันวินาศภัยของไทยทำการวิเคราะห์ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2553 ถึงปี พ.ศ. 2561 ผลการศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับการกระจุกทางด้านเบี้ยประกันภัยและทางด้านสินทรัพย์อยู่ในระดับปานกลางและมีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้น สะท้อนว่า โครงสร้างตลาดประกันวินาศภัยของไทยใกล้เคียงกับตลาดที่มีลักษณะผู้ผลิตน้อยราย (oligopoly) สำหรับผลการดำเนินงานของบริษัทประกันวินาศภัยของไทย พบว่า คะแนนประสิทธิภาพโดยเฉลี่ยมีแนวโน้มปรับตัวเพิ่มขึ้น คือจากระดับ 0.83 ในปี พ.ศ. 2553 เพิ่มมาเป็น 0.92 ในปี พ.ศ. 2561 แสดงว่า ผลการดำเนินงานของบริษัทประกันวินาศภัยของไทยอยู่ในเกณฑ์ที่สูงและปรับตัวเพิ่มมาโดยตลอด

คำสำคัญ: บริษัทประกันวินาศภัย; DEA; การกระจุกตัวของอุตสาหกรรม

Abstract

In this thesis, the researcher has two objectives: to study the market structure of non-life insurance in Thailand and to measure the operational efficiency of non-life insurance companies in Thailand.

The analysis was conducted from 2010 to 2018. The descriptive analysis technique and concentration ratio (CR) were employed to analyze the market structure of non-life insurance in Thailand. The technique of data envelopment analysis (DEA) was used to measure the operational efficiency of non-life insurance companies in Thailand.

Findings showed that the average concentration ratio in the aspects of premium and asset exhibited a tendency to increase. This reflected that the market structure of non-life insurance in Thailand was very much oligopoly. The operational efficiency of non-life insurance companies found an average efficiency score to increase from 0.83 in 2010 to 0.92 in 2018. This means that the operational efficiency of non-life insurance companies was at a high level and exhibited an increase at all times.

Keywords: Non-Life Insurance Companies; DEA; Industrial Concentration

บทนำ

ธุรกิจประกันวินาศภัยเป็นธุรกิจที่รับโอนความเสี่ยงภัยจากประชาชนและภาคธุรกิจ ซึ่งหากเผชิญกับความเสียหายโดยลำพังอาจนำไปสู่การล้มเลิกกิจการได้ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า การประกันภัยถือเป็นเครื่องมือทางเศรษฐกิจอย่างหนึ่งที่จะใช้เป็นตัวช่วยหนึ่งในการบรรเทาเยียวยาความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น โดยชดเชยความเสียหายจากการสูญเสียทรัพย์สินจากสภาวะภัยต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตตามที่ตกลงกันไว้ หรือที่เรียกว่า ค่าสินไหมทดแทน ซึ่งจะได้รับเบี้ยประกันภัยเป็นการตอบแทน การประกันภัยเริ่มมีความสำคัญและมีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี พ.ศ. 2554 ภาคธุรกิจประกันวินาศภัยของไทยได้รับผลกระทบอย่างมากจากปัญหาหาคู่ภัยที่เกิดขึ้นในหลายภาคของประเทศ ต้องสูญเสียเงินจ่ายค่าสินไหมทดแทนจำนวนมหาศาลให้แก่ผู้เอาประกันภัยในธุรกิจต่าง ๆ และโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่ได้รับผลกระทบจากมหาอุทกภัย และส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทานในพื้นที่อื่นที่ต้องหยุดชะงักในการประกอบกิจการเป็นเวลานาน อัตราส่วนความเสียหาย (loss ratio) ที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2554 อยู่ที่ระดับสูงถึงร้อยละ 62.13 ซึ่งอัตราความเสียหายที่บริษัทประกันสามารถรับได้จะแตกต่างกันขึ้นกับนโยบายของแต่ละบริษัท เนื่องจากอัตราดังกล่าวเป็นตัวบริหารจัดการให้บริษัทอยู่ในกรอบที่มีรายได้ ส่งผลให้บริษัทประกันภัยขนาดเล็กหลายแห่งถูกควมรวมกิจการ อีกทั้งไม่สามารถเพิ่มเงิน

กองทุนให้สอดคล้องกับที่กฎหมายกำหนดได้ ซึ่งจะเห็นได้จากปี พ.ศ. 2554 บริษัทประกันวินาศภัยประเทศไทย มีจำนวน 38 แห่ง จนมาถึงปี พ.ศ. 2561 บริษัทประกันวินาศภัยของไทยลดลงเหลือ 30 แห่ง (สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย, 2563ก)

ในปีต่อมา พ.ศ. 2555 สามารถพลิกฟื้นขยายตัวได้อย่างแข็งแกร่ง เมื่อดูจากตัวเลขเบี้ยประกันภัย รับโดยตรงที่เติบโตร้อยละ 29 เทียบกับปีก่อนหน้า และประคองอัตราการเติบโตอย่างค่อยเป็นค่อยไป (สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย, 2563ข) แม้ว่าธุรกิจประกันวินาศภัย จะมีการขยายตัวแต่เป็นการขยายตัวในอัตราที่ไม่สูงมากนัก และมีการหดตัวลงในปีต่อ ๆ มา เนื่องด้วย ตลาดประกันวินาศภัยยังคงมีการแข่งขันที่สูง และจากภาวะเศรษฐกิจที่ยังอยู่ในช่วงเริ่มฟื้นตัว อย่างไรก็ตาม แนวโน้มการเติบโตของธุรกิจประกันวินาศภัยของไทยเป็นไปในทิศทางบวก ดังจะเห็นได้จากมูลค่า เบี้ยประกันภัยที่เพิ่มขึ้น ยอดเบี้ยประกันภัยรับโดยตรงของบริษัทประกันวินาศภัยของไทยในปี พ.ศ. 2559, พ.ศ. 2560, พ.ศ. 2561 อยู่ที่ 132,997 ล้านบาท, 118,527 ล้านบาท, 143,819 ล้านบาท ตามลำดับ จากปัจจัย ต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ก่อให้เกิดแรงกดดันต้องปรับตัวให้ทันและพร้อมรับมือกับการแข่งขันที่สูงขึ้น ทั้งเหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ภาวะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา การที่ธุรกิจประกันวินาศภัยสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพจะเป็นการเกื้อหนุนไม่ให้เกิดการถดถอย หรือล้มเลิกกิจการ ดังนั้นประเด็นที่สำคัญของการวิจัยครั้งนี้ คือ ประสิทธิภาพการดำเนินงานธุรกิจประกัน วินาศภัยของไทยก่อนและหลังเหตุการณ์มหาอุทกภัย ว่ามีประสิทธิภาพในการดำเนินงานที่เหมาะสมหรือไม่ เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของธุรกิจประกันวินาศภัยของไทยให้สอดคล้องกับ สถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ธุรกิจประกันวินาศภัย มีลักษณะการดำเนินงานที่แตกต่างจากสถาบันการเงินประเภทอื่น ๆ เป็น บริษัทที่ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังให้ประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย โดยอยู่ภายใต้ การกำกับดูแลของคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) เพื่อรับประกัน ต่อความเสียหายต่าง ๆ จึงต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานให้มี ประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง รักษาผลประโยชน์ของผู้เอาประกันภัย ผู้รับประโยชน์และผู้มีสิทธิเรียกร้องอื่น ๆ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างของธุรกิจประกันวินาศภัยของไทย
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบริษัทประกันวินาศภัยของไทย

ขอบเขตของการศึกษา

1. การศึกษาโครงสร้างธุรกิจประกันวินาศภัยและประสิทธิภาพในการดำเนินงานบริษัทประกัน วินาศภัยของไทย ทำการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 ถึง พ.ศ. 2561

2. ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ข้อมูลตัวเลขงบการเงินจากรายงานประจำปีธุรกิจประกันวินาศภัยของไทย ทั้ง 9 ปีที่ทำการศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการดำเนินงานในการบริหารจัดการต้นทุนค่าใช้จ่าย อันจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพและแนวทางปรับปรุงการดำเนินงาน
2. เพื่อเป็นองค์ความรู้ในการวางแผนการดำเนินงานของบริษัทประกันวินาศภัยในอนาคตต่อไป

การทบทวนวรรณกรรม

การกระจุกตัวของอุตสาหกรรม (industrial concentration) หมายถึง ขนาด (size) ที่ธุรกิจจำนวนหนึ่งได้ครอบครองเมื่อเทียบกับขนาดรวมทั้งหมดของตลาดหรืออุตสาหกรรมนั้น ๆ “ขนาด” ที่ใช้วัดมีหลายประเภท เช่น ยอดขาย สินทรัพย์ หรือ การจ้างงาน เป็นต้น โดยทั่วไปมักใช้ยอดขาย (sales) เป็นตัววัด ดังนั้นจึงมักเรียกการวัดการกระจุกตัวแบบนี้ว่า “Seller Concentration” ประโยชน์ของการวัดการกระจุกตัวเป็นดัชนีตัวหนึ่งที่น่าสนใจใช้วัดโครงสร้างของตลาด คือ ทำให้สามารถรู้ถึงสภาพโครงสร้างของตลาดว่ามีขนาดของการผูกขาดมากน้อยเพียงใด ตัวอย่างเช่น ถ้าส่วนแบ่งตลาดที่ครอบครองโดยบริษัทใหญ่ 4 บริษัท (หรือบริษัทใหญ่จำนวนหนึ่ง) ต่อส่วนแบ่งของตลาดทั้งหมด ถ้าค่านี้สูงแสดงถึงว่าตลาดจะถูกครอบงำโดยบริษัทจำนวนน้อย ก็จะทำให้โครงสร้างตลาดมีลักษณะผูกขาดสูง ในทำนองกลับกัน ถ้าสัดส่วนต่ำแสดงว่าตลาดมีการแข่งขันมาก (Ferguson, 1988, p. 69) Concentration Ratio (CR) เป็นดัชนีที่วัดการกระจุกตัวโดยพิจารณาขนาดของส่วนแบ่งทางตลาด (market share) ที่ถือครองโดยบริษัทใหญ่ที่สุดจำนวนหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็น 4 หรือ 8 บริษัท ต่อสัดส่วนของผู้ประกอบการทั้งหมดรวมกัน เมื่อค่าสัดส่วนนี้มีค่าต่ำ แสดงว่าการกระจุกตัวมีน้อย ซึ่งหมายความว่า อุตสาหกรรมนี้จะมีจำนวนบริษัทมากและแต่ละบริษัทมีส่วนแบ่งการตลาดไม่แตกต่างกัน แสดงว่าการแข่งขันมีแนวโน้มค่อนข้างสูง ในทางตรงข้าม ถ้าค่าสัดส่วนสูงแสดงว่าโครงสร้างตลาดจะมีการแข่งขันน้อย คือจะมีบางบริษัทมีส่วนแบ่งการตลาดมาก เป็นบริษัทที่มีขนาดใหญ่และอำนาจผูกขาด (หรือมีอำนาจเหนือตลาด)

คำว่า “ประสิทธิภาพ (efficiency)” ในทางเศรษฐศาสตร์ตั้งอยู่บนพื้นฐานแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์ชาวอิตาลีชื่อ Pareto (1897) ซึ่งได้ให้คำนิยาม “ประสิทธิภาพ” (efficiency) ว่าหมายถึงสภาพที่ไม่สามารถจะปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ โดยที่ไม่ได้ทำให้คนหนึ่งคนใดเสียประโยชน์ (ต่อมานักเศรษฐศาสตร์ได้ตั้งชื่อเรียกสภาพนี้ว่า Pareto Optimality หรือโดยย่อว่า Pareto) สำหรับสภาพที่ไม่ได้เป็น Pareto จึงหมายถึงสภาพที่สามารถปรับปรุงให้คนหนึ่งคนใดหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งดีขึ้น โดยที่ไม่ได้ทำให้คนอื่นหรือกลุ่มอื่นเลวลงหรือเสียผลประโยชน์ สำหรับการนำมาประยุกต์ใช้กับองค์กรหรือหน่วยผลิต มีข้อสรุปว่า “สภาพการผลิตที่มีประสิทธิภาพแบบ Pareto หมายถึง สภาพที่ผู้ผลิตไม่สามารถปรับปรุงการผลิตให้ดีขึ้นจากเดิมได้ เช่น ลดปัจจัยการผลิต เพื่อลดต้นทุน หรือ เพิ่มผลผลิต เพื่อเพิ่มกำไร ซึ่งหมายถึง สภาพที่หน่วยผลิตมีต้นทุนต่ำสุด

หรือมีกำไรสูงสุดจากการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด” ในการประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยผลิตว่าจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ มีแนวทางการประเมินผลเชิงประจักษ์ได้หลาย ๆ แนวทาง แนวทางหนึ่งที่ยิมนนำมาใช้คือ การประเมินประสิทธิภาพด้วยวิธี Data Envelopment Analysis (DEA) ซึ่งพัฒนาโดย Charnes, Cooper, and Rhodes (1978) DEA เป็นตัวแบบโปรแกรมทางคณิตศาสตร์ (mathematical programming model) ที่นำมาประยุกต์กับข้อมูลด้านปัจจัยการผลิตและผลผลิต นำมาสร้างฟังก์ชันการผลิตแล้วคำนวณคะแนนประสิทธิภาพ (efficiency scores) ทางด้านผลผลิต (output-efficient scores) หรือทางด้านปัจจัยการผลิต (input-efficient scores) คะแนนประสิทธิภาพจะอยู่ระหว่าง 0 กับ 1 ถ้าเป็น 1 แสดงว่ามีประสิทธิภาพสูงสุด แต่ถ้าเข้าใกล้ 0 จะมีประสิทธิภาพต่ำ

ได้มีการนำวิธี DEA มาประยุกต์ใช้ในการวัดประสิทธิภาพของสถาบันการเงินอย่างแพร่หลาย เช่น สยานนท์ สหุณันท์ (2555) ศึกษาเรื่อง *ประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ไทย*, อรรถพล สืบพงศกร (2554) ศึกษาเรื่อง *การวัดประสิทธิภาพทางด้านเทคนิค (technical efficiency) และประสิทธิภาพขนาด (scale efficiency) สำหรับธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทย* เป็นต้น สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับบริษัทประกันวินาศภัย ตัวอย่างเช่น จิตรภณ หุจรณพรวณิช (2552) ศึกษาเรื่อง *ปัจจัยกระทบความมีประสิทธิภาพของบริษัทประกันวินาศภัยในไทย* จำนวน 51 บริษัท และแบ่งเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มที่เน้นประกันภัยรถยนต์ และกลุ่มที่ไม่เน้นประกันภัยรถยนต์ ใช้ข้อมูล ปี พ.ศ. 2541-2550 ผลการศึกษาพบว่าค่าความมีประสิทธิภาพของบริษัทกลุ่มที่เน้นการรับประกันภัยประเภทรถยนต์เฉลี่ย 10 ปีมีค่าอยู่ระหว่าง 0.3790 – 0.9796 และความมีประสิทธิภาพโดยรวมของกลุ่มเท่ากับ 0.7702 และ 0.7910 ในปี 2541 และ 2550 ตามลำดับ ขณะที่ค่าความมีประสิทธิภาพด้านต้นทุนของกลุ่มบริษัทที่ไม่เน้นการรับประกันภัยประเภทรถยนต์เฉลี่ย 10 ปีอยู่ระหว่าง 0.4532 – 1 และความมีประสิทธิภาพโดยรวมของกลุ่มเท่ากับ 0.5387 และ 0.4912 ในปี 2541 และ 2550 ตามลำดับ วิสุทธิ์ เหมหมั่น (2553) ศึกษาเรื่อง *ประสิทธิภาพการดำเนินงานของธุรกิจประกันวินาศภัยในประเทศไทย* จำนวน 61 บริษัท ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 ถึงปี พ.ศ. 2551 ผลการศึกษาพบว่าประสิทธิภาพทางของธุรกิจประกันวินาศภัยโดยเฉลี่ยเท่ากับ 0.66 ปีที่มีประสิทธิภาพสูงสุดคือปี พ.ศ. 2549 โดยมีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 0.71 ส่วนปีที่มีประสิทธิภาพต่ำสุดคือปี พ.ศ. 2550 โดยมีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 0.56 สำหรับการศึกษาประสิทธิภาพของบริษัทประกันภัยของต่างประเทศ เช่น Knezevic, Markovic, and Brown (2012) ศึกษาเรื่อง “Efficiency Measurement of insurance companies in Serbia using DEA.” เป็นต้น

วิธีการศึกษา

เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ข้อแรก ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) โดยนำเสนอภาพรวมธุรกิจ โครงสร้างในการดำเนินงานธุรกิจประกันวินาศภัย และวิเคราะห์โครงสร้างตลาดด้วยการคำนวณหาสัดส่วนการกระจุกตัว (Concentration Ratio: CR) ของ Ferguson (1988) ซึ่งคำนวณได้จากสูตร

$$CR_x = \sum_{i=1}^x S_i$$

โดยที่

CR_x = สัดส่วนการกระจุกตัวของจำนวน x บริษัทที่มีขนาดใหญ่สุด

S_i = ส่วนแบ่งตลาดของบริษัทที่ i (ร้อยละ)

ยกตัวอย่างเช่น ถ้า $CR_5 = 61$ หมายความว่า บริษัทที่มีขนาดใหญ่สุดจำนวน 5 บริษัท มีส่วนแบ่งตลาดรวมกันคิดเป็นร้อยละ 61 ของมูลค่าตลาดทั้งหมด สัดส่วนการกระจุกตัว (CR) เป็นดัชนีที่ใช้วัดโครงสร้างตลาดว่ามีการผูกขาดหรือแข่งขันมากน้อยเพียงใด ถ้า CR มีค่าเข้าใกล้ 100 เท่าใด แสดงว่า ตลาดมีลักษณะผูกขาดมากเท่านั้น สำหรับการวัดสัดส่วนการกระจุกตัวของธุรกิจประกันวินาศภัยในการศึกษานี้ ใช้รายรับจากเบี้ยประกัน และสินทรัพย์ เป็นตัวแทนมูลค่าตลาด

เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ข้อสอง เป็นการศึกษาใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (quantitative analysis) ด้วยวิธี DEA (data envelopment analysis) พัฒนาโดย Banker, Charnes, and Cooper (1984) และ Charnes, Cooper, and Rhodes (1978) ภายใต้แบบจำลอง BCC เพื่อคำนวณหาคะแนนประสิทธิภาพ (efficiency scores) ทางด้านผลผลิต (output oriented) ซึ่งเป็นการหาค่าคะแนนประสิทธิภาพสูงสุด ภายใต้ข้อสมมติผลตอบแทนไม่คงที่ (Variable Returns to Scale--VRS) ทั้งนี้ การวิจัยกำหนดตัวแปรด้านปัจจัยการผลิต (inputs) 5 ปัจจัย ซึ่งเป็นปัจจัยที่ชีวิตถึงต้นทุนการดำเนินงาน ประกอบด้วย ค่าสินไหมทดแทนและค่าใช้จ่ายในการจัดการสินไหมทดแทน ค่าจ้างและค่าบำเหน็จ ค่าใช้จ่ายในการรับประกันภัยอื่นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ส่วนปัจจัยด้านผลผลิต (outputs) ที่เป็นปัจจัยชีวิตผลการดำเนินงาน 3 ปัจจัย ประกอบด้วย รายรับจากเบี้ยประกันภัย กำไรสุทธิ สินทรัพย์รวม

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาโครงสร้างในการดำเนินงานธุรกิจประกันวินาศภัย

ธุรกิจประกันวินาศภัยของไทยแบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่ การประกันอัคคีภัย การประกันรถยนต์ การประกันภัยทางทะเลและขนส่ง และการประกันภัยเบ็ดเตล็ด มูลค่าเบี้ยประกันภัยรวมเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด จาก 85,262 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2553 มาเป็น 143,819 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2561 และมีข้อสังเกตว่า หลังจากปี พ.ศ. 2554 ซึ่งเป็นปีที่เกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ของประเทศมูลค่าเบี้ยประกันเพิ่มขึ้นสูงมาก จาก 96,524 ล้านบาท มาเป็น 124,872 ล้านบาท เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 29.36 ในจำนวนการประกันภัยทั้ง 4 ประเภท ประกันภัยรถยนต์มีส่วนแบ่งสูงสุด เฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 – พ.ศ. 2561 อยู่ที่ร้อยละ 63.92 ของมูลค่าเบี้ยประกันภัยรับโดยตรงทั้งหมด ดังแสดงในตาราง 1 รองลงมาคือเบี้ยประกันภัยเบ็ดเตล็ดเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 27.30 การประกันภัยประเภทนี้ ได้แก่ การประกันภัยอุบัติเหตุ การประกันอุบัติเหตุเดินทาง การประกันภัย

สุขภาพและการประกันภัยโจรกรรม ส่วนที่เหลือเป็นเบี้ยประกันภัยอัคคีภัยและประกันภัยทางทะเลและขนส่ง มีสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 6.59 และ 1.59 ตามลำดับ

พิจารณาโครงสร้างตลาดบริษัทประกันวินาศภัยของไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2553-2561 โดยใช้ดัชนีวัดการกระจุกตัวมูลค่าเบี้ยประกันภัยรับโดยตรง ดังแสดงในตาราง 2 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 การกระจุกตัวที่วัดด้วยค่า CR_5 และ CR_8 มีการปรับเพิ่มขึ้นโดยตลอด หมายความว่า บริษัทขนาดใหญ่ ๆ มีส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้น แต่เริ่มปรับตัวลดลงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 แสดงว่า ระดับการแข่งขันเริ่มปรับตัวสูงขึ้นระหว่างปี พ.ศ. 2553 – พ.ศ. 2561 อยู่ที่ระดับ 63.02 และ 75.27 สำหรับค่า CR_5 และ CR_8 ตามลำดับ จัดว่าการกระจุกตัวอยู่ที่ระดับปานกลาง

ตาราง 1

ส่วนแบ่งตลาด (market share) มูลค่าเบี้ยประกันภัยรับโดยตรง

ปี	อัคคีภัย	ทางทะเลและขนส่ง	รถยนต์	เบ็ดเตล็ด
2561	5.89	1.42	64.89	21.96
2560	5.54	1.26	73.18	20.02
2559	5.99	1.36	63.51	29.14
2558	6.28	1.25	63.85	28.62
2557	7.35	1.35	61.93	29.37
2556	7.05	1.46	61.52	29.96
2555	6.91	1.58	61.02	30.49
2554	6.96	1.92	62.25	28.28
2553	7.21	1.73	63.18	27.88
เฉลี่ย	6.59	1.59	63.92	27.30

หมายเหตุ: ประกันภัยเบ็ดเตล็ดประกอบด้วย (1) การประกันภัยที่ให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับทรัพย์สิน เช่น การประกันภัยร้านทอง, การประกันภัยแผ่นป้ายโฆษณา, การประกันภัยกระจก ฯลฯ (2) การประกันภัยที่ให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับความรับผิดชอบตามกฎหมาย เช่น การประกันภัยความรับผิดของนายจ้าง, การประกันภัยความรับผิดสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพทางการแพทย์ ฯลฯ (3) การประกันภัยที่ให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับงานวิศวกรรม เช่น การประกันภัยการติดตั้งเครื่องจักร, การประกันภัยเครื่องอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ฯลฯ (4) การประกันภัยสำหรับการบิน (อากาศยาน) เป็นการประกันภัยการเสี่ยงภัยทุกชนิดของลำตัวอากาศยานและความรับผิดชอบต่อบุคคลที่สาม

ในปี พ.ศ. 2561 มูลค่าเบี้ยประกันภัยรวมทั้งหมดเท่ากับ 143,819 ล้านบาท บริษัทประกันภัยใหญ่ที่สุด 5 (CR₅) มีส่วนแบ่งตลาดรวมกันคิดเป็นร้อยละ 61.41 และบริษัทประกันภัยใหญ่ที่สุด 8 อันดับแรก (CR₈) มีส่วนแบ่งตลาดรวมกันคิดเป็นร้อยละ 77.04 บริษัทประกันวินาศภัยที่มีอันดับใหญ่สุด 8 อันดับแรก

ตาราง 2

การกระจุกตัว 5 และ 8 อันดับแรกของเบี้ยประกันภัยรับโดยตรง

ปี	จำนวนบริษัท	CR ₅	CR ₈	มูลค่าเบี้ย (ล้านบาท)
2561	30	61.41	77.04	143,819
2560	30	65.42	78.30	118,527
2559	30	66.31	79.83	132,997
2558	32	67.68	80.25	129,542
2557	34	64.57	75.70	137,577
2556	36	63.26	73.28	142,572
2555	37	61.13	72.33	124,872
2554	38	59.61	71.07	96,523
2553	38	59.22	71.09	85,262
เฉลี่ย		63.18	75.49	

ในปี พ.ศ. 2561 คือ บมจ.วิริยะประกันภัยเป็นบริษัทที่ใหญ่ที่สุดมีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 26.37 รองลงมาคือ บมจ. กรุงเทพประกันภัย และ บมจ. ทิพยประกันภัย ส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 12.05 และ 8.65 ตามลำดับ (ดูรายละเอียดในตาราง 3)

ตาราง 3

ส่วนแบ่งตลาดบริษัทประกันวินาศภัยของไทยพิจารณาจากมูลค่าเบี้ยประกัน 8 อันดับแรกในปี พ.ศ. 2561

ลำดับ	บริษัท	มูลค่าเบี้ยประกัน	ร้อยละ
1	บมจ.วิริยะประกันภัย	37,920,670,000	26.37
2	บมจ.กรุงเทพประกันภัย	17,326,200,000	12.05
3	บมจ.ทิพยประกันภัย	12,433,524,332	8.65
4	บมจ.สินมั่นคงประกันภัย	10,484,500,000	7.29
5	บมจ.อาคเนย์ประกันภัย	10,153,770,000	7.06
6	บมจ.เมืองไทยประกันภัย	10,141,000,000	7.05
7	บมจ.ธนาชาตประกันภัย	7,987,415,586	5.55
8	บมจ.เทเวศประกันภัย	4,353,715,723	3.03

สำหรับพิจารณาการกระจุกตัวของสินทรัพย์บริษัทประกันวินาศภัยของไทย ผลการศึกษาแสดงในตาราง 4 พบว่า ในปี พ.ศ. 2561 มูลค่าสินทรัพย์ของบริษัทประกันวินาศภัยรวมกันเท่ากับ 325,337 ล้านบาท บริษัทประกันภัยใหญ่ที่สุด 5 อันดับแรก (CR_5) มีส่วนแบ่งสินทรัพย์รวมกันคิดเป็นร้อยละ 66.65 และบริษัทประกันภัยใหญ่ที่สุด 8 อันดับแรก (CR_8) มีส่วนแบ่งสินทรัพย์รวมกันคิดเป็นร้อยละ 79.84 บมจ. วิริยะประกันภัยเป็นบริษัทใหญ่ที่สุด ส่วนแบ่งคิดเป็นร้อยละ 26.37 รองลงมาคือ บมจ.กรุงเทพประกันภัย และ บมจ.ทิพยประกันภัย มีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 18.63 และ 13.82 ตามลำดับ ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2553-2561 ค่าเฉลี่ยของ CR_5 และ CR_8 มีค่าเท่ากับ 64.91 และ 77.00 ตามลำดับ โครงสร้างระดับการกระจุกทางด้านสินทรัพย์จะมีลักษณะคล้ายกับการกระจุกตัวทางด้านเบี้ยประกัน กล่าวคือ มีการกระจุกตัวในระดับปานกลาง และหลังจากปี พ.ศ. 2554 ตัวปรับตัวสูงขึ้นมาโดยตลอด

ตาราง 4

อัตราการกระจุกตัว 5 และ 8 อันดับแรกของสินทรัพย์บริษัทประกันวินาศภัยไทยรายปี

ปี	จำนวนบริษัท	CR ₅	CR ₈	มูลค่าเบี้ย (ล้านบาท)
2561	30	66.65	79.84	325,337
2560	30	67.93	80.3	313,770
2559	30	69.57	82.64	307,092
2558	32	69.41	81.30	306,809
2557	34	68.92	79.87	319,186
2556	36	66.23	76.17	314,223
2555	37	56.58	71.09	350,773
2554	38	55.81	68.94	355,917
2553	38	63.11	72.80	146,083
เฉลี่ย		64.91	77.00	

1. ผลการศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานธุรกิจประกันวินาศภัย

การศึกษาคำนวณตัวแบบ DEA ด้วยตัวแบบ BCC-O ซึ่งมีข้อกำหนดว่าความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตและปัจจัยการผลิตมีลักษณะผลตอบแทนต่อขนาดแปรผัน (variable returns to scale) และคำนวณค่าคะแนนประสิทธิภาพด้วยแนวทาง output efficiency scores คือมีหลักการหาค่าคะแนนประสิทธิภาพที่ต้องการให้ได้ผลผลิตหรือผลตอบแทนให้ได้มากที่สุดภายใต้เงื่อนไขว่าปัจจัยนำเข้าหรือต้นทุนในการดำเนินงานในระดับที่กำหนด ตัวแปรที่ใช้แทนปัจจัยการผลิตมี 4 และตัวแปรที่ใช้แทนผลผลิตมี 3 ตัวแปร ดังแสดงในตาราง 5 ผลการศึกษาในแต่ละช่วงเวลา มีดังนี้

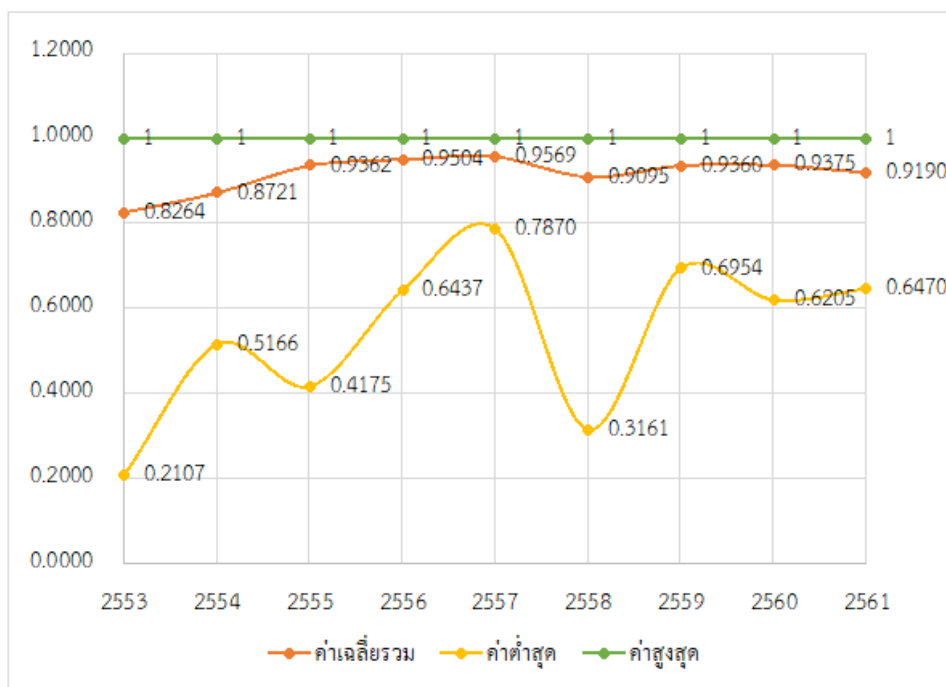
ตาราง 5

ตัวแปรปัจจัยการผลิตและปัจจัยผลผลิตในการคำนวณหาประสิทธิภาพ

ตัวแปร	รายการ
ปัจจัยการผลิต (input)	1. ค่าสินไหมทดแทนและค่าจัดการสินไหมทดแทน 2. ค่าจ้างและค่าบำเหน็จ 3. ค่าใช้จ่ายในการรับประกันภัย 4. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน
ปัจจัยผลผลิต (output)	1. เบี้ยประกันภัยที่ถือเป็นรายได้ 2. กำไร 3. สินทรัพย์

อภิปรายผลการวิจัย

การดำเนินงานของบริษัทประกันวินาศภัยของไทยระหว่างปี พ.ศ. 2553-2561 (ดังแสดงในภาพ 1) คะแนนประสิทธิภาพโดยเฉลี่ยมีแนวโน้มปรับตัวเพิ่มขึ้น คือจากระดับ 0.83 ในปี พ.ศ. 2553 เพิ่มมาเป็น 0.92 ในปี พ.ศ. 2561 เช่นเดียวกับค่าคะแนนเฉลี่ยประสิทธิภาพต่ำสุดเพิ่มขึ้นจากระดับ 0.21 ในปี พ.ศ. 2553 เพิ่มมาเป็น 0.64 ในปี พ.ศ. 2561 แสดงว่า ผลการดำเนินงานอยู่ในเกณฑ์ที่สูงและปรับเพิ่มมาโดยตลอด สำหรับจำนวนบริษัทที่ได้คะแนนประสิทธิภาพสูงสุด คือมีคะแนนประสิทธิภาพเท่ากับ 1 ตลอดช่วงที่ทำการศึกษามี 6 บริษัท คือ บมจ. กรุงเทพประกันภัย บมจ. ทิพยประกันภัย บมจ. สินมั่นคงประกันภัย บมจ. วิริยะประกันภัย บมจ. ธนชาติประกันภัย บมจ. มิตรแท้ประกันภัย ซึ่งทั้งหมดเป็นบริษัทขนาดใหญ่

ภาพ 1 เส้นกราฟค่าประสิทธิภาพเฉลี่ย ต่ำสุด และสูงสุดของบริษัทประกันวินาศภัยไทย ปี พ.ศ. 2553 - พ.ศ. 2561

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาโครงสร้างตลาดประกันวินาศภัยของไทย พบว่า มีการกระจุกตัวปานกลางทั้งด้านเบี้ยประกันภัยและสินทรัพย์มีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้น สะท้อนว่า โครงสร้างตลาดมีลักษณะใกล้เคียงกับตลาดที่มีผู้ประกอบการน้อยราย และการประกันภัยเป็นธุรกิจที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง ดังนั้น ภาครัฐจึงควรดูแลไม่ให้อำนาจเบียดเบียนผู้บริโภคและดูแลความมั่นคงทางการเงินของบริษัทประกันภัย ปัจจุบัน

สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยได้ดำเนินการอยู่แล้ว แต่ควรปรับปรุงมาตรการที่เพิ่มความโปร่งใส และความเป็นธรรมให้กับผู้บริโภคในเรื่องสัญญาและการจ่ายสินไหมทดแทน และเสริมสร้างให้มีการแข่งขันอย่างยุติธรรมระหว่างผู้ประกอบการรายเล็กและรายใหญ่

2. บริษัทที่มีค่าคะแนนประสิทธิภาพเท่ากับ 1 กล่าวคือ สามารถบริหารจัดการการใช้ทรัพยากรทั้งหมดและได้รับผลตอบแทนสูงสุด ส่วนบริษัทที่มีค่าคะแนนน้อยกว่า 1 แสดงว่า บริษัทยังสามารถปรับปรุงการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อให้ได้รับผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้น แนวทางการปรับปรุงนั้น บริษัทควรศึกษากลยุทธ์การดำเนินงานกับกลุ่มบริษัทที่มีค่าคะแนนประสิทธิภาพเท่ากับ 1 โดยเฉพาะบริษัทที่มีคะแนนประสิทธิภาพเท่ากับ 1 ตลอดทุกปีที่ทำการศึกษา

3. จากการศึกษาพบว่า โครงสร้างประเภทของการประกันวินาศภัยของไทยส่วนใหญ่กระจุกตัวกับการประกันภัยรถยนต์ คือ มีส่วนแบ่งตลาดประมาณร้อยละ 65 และมีแนวโน้มในการเติบโตสูง ได้แก่ การประกันภัยด้านอุบัติเหตุเดินทางและประกันภัยด้านสุขภาพ ประชากรหันมาใส่ใจดูแลสุขภาพและมีการเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น บริษัทสามารถใช้ฐานลูกค้าประกันรถยนต์มาขยายงานประกันภัยประเภทเหล่านี้ได้

4. ธุรกิจประกันภัยมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทั้งด้านการขายที่มีช่องทางใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ ซึ่งลูกค้าใช้เทคโนโลยีมาช่วยตัดสินใจมากขึ้น บริษัทฯ ควรมีการทบทวนนโยบายอยู่เสมอเพื่อกำหนดกลยุทธ์และทิศทางแผนธุรกิจได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งความสำคัญด้านการบริหารความเสี่ยง เพื่อกำหนดดำเนินธุรกิจในแต่ละปีนั้นเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาทิศทางและตลาดประกันภัยโลก เพื่อทราบถึงโอกาสการเติบโตและแนวทางการขยายตลาด

2. ควรมีการศึกษากลยุทธ์ทางการตลาดของแต่ละบริษัทประกันวินาศภัย และความภักดีของลูกค้าที่มีต่อบริษัทประกันวินาศภัยนั้น ๆ เพื่อความยั่งยืนของธุรกิจประกันวินาศภัย

เอกสารอ้างอิง

- ถวิล นิลใบ. (2554). *เศรษฐกิจมิติประยุกต์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย. (2563ก). *สถิติธุรกิจประกันวินาศภัย ปี พ.ศ. 2554*. ค้นเมื่อ 3 มกราคม 2563, จาก <https://www.oic.or.th/th/industry/statistic/data/40/2>
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย. (2563ข). *สถิติธุรกิจประกันวินาศภัย ปี พ.ศ. 2553-2558*. ค้นเมื่อ 3 มกราคม 2563, จาก <https://www.oic.or.th/th/industry/statistic/data/40/2>
- วิสุทธิ เหมหมั่น. (2553). *ประสิทธิภาพการดำเนินงานของธุรกิจประกันวินาศภัยในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จิตรภณ หรุเจริญพรพานิช. (2552). *ปัจจัยกระทบความมีประสิทธิภาพของบริษัทประกันวินาศภัยในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรถพล สืบพงศกร. (2554). *การวัดประสิทธิภาพทางด้านเทคนิค (Technical efficiency) และประสิทธิภาพขนาด (Scale efficiency) สำหรับธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทย*. ค้นเมื่อ 3 มกราคม 2563, จาก <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/CMJE/article/view/61234/50446>
- สยามนธ์ สหุพันธ์. (2555). *ประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ไทย*. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Banker, R. D., Charnes, A., & Cooper, W. W. (1984). Some models for estimating technical and scale inefficiency in data envelopment analysis. *Management Science*, 30(9), 1078-1092.
- Charnes, A., Cooper, W. W., & Rhodes, E. (1978). Measuring the efficiency of decision making units. *European Journal of Operational Research*, 2(6), 429-444.
- Ferguson, P. A. (1988). *Industrial economics: Issues and perspectives*. London: MacMillian Education.
- Knezevic, S., Markovic, M., & Brown, A. (2012). Efficiency Measurement of insurance companies in Serbia using DEA. *Economic Journal*, 65(1), pp. 91-105.
- Pareto, (1897). The new theories of economics. *Journal of Political Economy*, 5, 485-502.

